

Platform Aarde•Boer•Consument, www.aardeboerconsument.nl

Voorzitter: Hans Geurts

Secretariaat: Greet Goverde-Lips. Email: greetg800@gmail.com

Penningmeester: Guus Geurts, IBAN nr.: NL25ABNA0811993124

Nijmegen 15 november 2017

Aan allen die het Platform ABC steunen;

Weer is er een jaar om en sturen wij je ons **jaarverslag**:

Sinds begin dit jaar is het platform uitgebreid met **Vereniging tot Behoud van Boer en Milieu (VBBM)**, die wordt vertegenwoordigd door Wigle Vriesinga. Die vereniging streeft naar gezonde bodem en (dus) gezonde voeding. Ze hebben nu 150 leden door heel Nederland. Zij rijden bovengronds mest uit, wat volgens hen veel beter is voor de bodem dan injecteren. Sommige ABC-leden hebben de thema-dag van de VBBM aan het eind van het jaar bijgewoond en waren onder de indruk. Op de website van de VBBM staan verslagen en een filmpje waarin de gevolgen voor de bodem van bovengronds uitrijden dan wel injecteren worden verduidelijkt.

'**De bodem**' is trouwens de laatste tijd toch een punt van zorg, nog versterkt door de berichten over de terugloop van het aantal insecten. Er zijn verschillende initiatieven ontstaan, wij denken erover ons daarbij aan te sluiten. Het Europa-brede initiatief People4Soil steunen we al (<https://www.people4soil.eu/en>). Met een bredere doelstelling opereert de groep www.natuurinclusievelandbouw.nl die al anderhalf jaar actief is en een manifest heeft gepubliceerd. Ook is sinds afgelopen zomer de Transitiecoalitie voedsel een feit. Deze groep heeft een visiedocument gepubliceerd, en 'onze' Piet van IJzendoorn (Biologisch Dynamische-vereniging) werkt mee aan een stuk over Bodem, Burger en Boer. We houden u via onze website op de hoogte.

Voorzitter Hans Geurts: "Met het huidige landbouw- en handelsbeleid zullen we nooit tot een goede gezonde bodem komen. Door de instabiliteit van de markt, met vaak zeer lage opbrengstprijzen zijn boeren continu aan het overleven en zijn ze gedwongen keuzes te maken voor de korte termijn. Voor een duurzaam bodembeheer zijn juist lange termijn beslissingen nodig. Dit kan alleen in een stabiele markt met kostendekkende prijzen. Het toekomstige Europese landbouwbeleid zou behulpzaam kunnen zijn door boeren te betalen voor verhoging van organische stof in de bodem. Dat is- zeer effectief als het er om gaat broeikasgassen vast te leggen".

De melkveehouderij heeft de afgelopen jaren grote problemen gekend. Al deze problemen zijn terug te voeren op de afschaffing van de melkquotering in 2015. De Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV) heeft zich altijd ingezet om te quotering te behouden en te flexibiliseren. In 2007 is hiervoor het rapport: '*Afschaffing van de melkquotering: een historische vergissing!*' geschreven. www.nmv.nu/dossiers/zuivelbeleid De huidige problemen waren door de NMV allemaal voorzien, maar de politiek wilde helaas niet luisteren.

Op de eerste plaats is door de fors gestegen productie de melkprijs hard gezakt, tot ver onder de kostprijs. Zeer veel melkveehouders in binnen- en buitenland zijn hierdoor in de problemen gekomen. Na acties eind 2015 kwam de EU met een steunpakket van 500 miljoen euro. Dit geld is grotendeels verdeeld onder de boeren. Deze steun loste uiteraard de oorzaak van de lage melkprijs, namelijk de overproductie, niet op. Na een voor de melkveehouders dramatisch 2016 kwam er een nieuw steunpakket wat gebruikt is om de melkproductie te verminderen. De EU heeft eindelijk naar de European Milk Board (EMB, zijn NMV en DDB lid van) geluisterd, een deel van het EMB-'Melkverantwoordelijkheidsprogramma' (<http://www.ddb.nu/nieuws/ddb-publicaties/markt-verantwoordelijkheids-programma/>) overgenomen en melkveehouders een vergoeding gegeven voor het verminderen van hun productie. Dit heeft direct effect gehad op de markt en vanaf eind 2016 is de melkprijs weer gaan stijgen. In 2017 is deze doorgestegen en op dit moment zit hij gelukkig weer op kostendekkend niveau.

De Nederlandse melkveehouders hebben echter nog een tweede probleem voor de kiezen gekregen: Nederland heeft een afspraak met de EU over de maximale fosfaatproductie van de Nederlandse veestapel, het zogenaamde fosfaatplafond. Door de snelle groei van de melkveestapel na afschaffing van de quotering is Nederland door dit plafond heen geschoten. Hiermee dreigt Nederland haar derogatie te verliezen. (In de derogatie is geregeld dat in Nederland 250 kg P/ha uit dierlijke mest op grasland bemest mag worden i.p.v. de Europese norm van 170 kgP/ha. De derogatie is voor Nederlandse melkveehouders van essentieel belang. In 2017 moest het aantal stuks vee middels het 'fosfaatreductieplan' weer teruggebracht worden tot onder het plafond. Alle melkveehouders moeten in 2017 terug naar het aantal stuks vee dat zij op de peildatum (2 juli 2015) hadden. Niet-grondgebonden bedrijven worden hier nog eens 4% op gekort. Deze maatregel heeft tot enorme onenigheid tussen de melkveehouders geleid. Veel melkveehouders, zoals niet gegroeide, grondgebonden en biologische bedrijven vinden het niet terecht dat zij terug moeten in aantal koeien.

Daarnaast komen juist de bedrijven die een nieuwe stal gebouwd hebben die nu half leeg staat in de problemen. Er zijn dan ook verschillende rechtszaken tegen het fosfaatreductieplan aangespannen. In een eerste uitspraak werden deze melkveehouders in het gelijk gesteld, in hoger beroep werd de Staat echter in het gelijk gesteld, wat inhoudt dat alle melkveehouders zich aan het fosfaatreductieplan moeten houden. In 2018 krijgen alle melkveehouders fosfaatrechten.

In Duitsland zijn veel deelstaten met 'groene' landbouwministers en de Bondsregering kreeg de opdracht aan marktregulering te werken met een kostendekkende prijs van 45 ct per liter. Het denken begint dus wel te veranderen.

Ammoniak is ook een lastig dossier, de NMV heeft meebetaald aan een rapport hierover. Het beleid blijkt gebaseerd te zijn op aannames, niet op feiten. De NH₄-concentratie (ammoniak) in de lucht daalt niet, dus het hele beleid is twijfelachtig. Dit probleem speelt al 20 jaar.

Wat **voor de akkerbouwers** (Nederlandse Akkerbouw Vakbond) een harde noot was is het feit dat het oude productschap moest worden opgeheven. De gezamenlijke akkerbouwsector (NAV, LTO, NAIK en de handel, de voedingsmiddelen en de verwerkende industrie in de akkerbouw) heeft een nieuwe brancheorganisatie opgezet, waar de regering geen bemoeienis meer mee heeft. Een brancheorganisatie mag bepaalde maatregelen collectief opleggen aan boeren, bijvoorbeeld een heffing voor het uitvoeren van onderzoek waar iedereen iets aan heeft. Voor een dergelijke heffing heb je gegevens van bedrijven nodig zoals areaal en gewas. Maar de minister van EZ wil deze gegevens niet meer beschikbaar stellen. Dus de NAV mag heffen, maar weet niet van wie! Waarom wil het ministerie niet meewerken? Privacybelangen gedeeltelijk, maar waarschijnlijk is de regering ook bang om het oude productschap terug te krijgen. De oude generatie ambtenaren wordt vervangen door jonge economen die denken dat landbouw te behandelen is zoals alle andere sectoren.

De NAV is op 13 oktober gestart met een nieuwe website: www.akkervbouw-van-nu.nl. Er staat veel informatie op over de moderne Nederlandse akkerbouw om de burger te informeren, maar nadrukkelijk worden meningen vermeden. Die staan op de 'gewone' site, www.nav.nl. Tegelijkertijd is een Facebookpagina geopend voor de actuele zaken in de teelt.

Wat de **handelsverdragen** betreft is er dit jaar vooral actie gevoerd tegen CETA, het vrijhandelsverdrag met Canada. Guus Geurts is coördinator van de coalitie van landbouworganisaties, Bionext en FNV, en op zijn initiatief werd een manifest geschreven dat ook door 37 organisaties uit 12 andere landen werd ondertekend. Zie: <https://www.tni.org/en/publication/keep-the-farm-ttip-and-ceta-free> Vervolgens zijn alle MEPs (Members of the European Parliament) aangeschreven en hebben er gesprekken plaatsgevonden met CDA, PvdA en SGP in Brussel. Helaas is CETA sinds 21 september toch voorlopig in werking getreden. Canadese producten, ook wanneer die onder lagere standaarden geproduceerd zijn, kunnen nu al op de Europese markt komen. De lidstaten moeten afzonderlijk eerst het verdrag nog goedkeuren. In Nederland kan er nog een raadgevend referendum volgen, maar het lijkt erop dat de nieuwe regering dat onmogelijk wil maken door het raadgevend referendum af te schaffen, voordat het verdrag in de Tweede Kamer in stemming komt.

Andere verdragen die inmiddels ook al dan niet stilletjes zijn gesloten of worden besproken zijn JEFTA met Japan, en MERCOSUR met Zuid-Amerikaanse landen. Een verdrag met deze landen zal tot vergelijkbare negatieve gevolgen leiden. Vandaar dat er begin november een brief – met onze visiedocumenten – naar de nieuwe ministers en de Tweede Kamer is gestuurd, zie <https://www.aardeboerconsument.nl/artikelen/vrijhandel-of-managed-trade>.

De 'grote' coalitie (TTIP Alarm, samen met NGO's) gaat zich de komende tijd vooral bezighouden met de bilaterale Investeringsverdragen en het voorkomen van een Multilateral Investment Court, zie ook: <https://act.wemove.eu/campaigns/no-global-corporate-court-uk>.

De samenwerking met milieu-organisaties ontwikkelt zich positief. Allerlei organisaties hebben elkaar goed leren kennen de afgelopen jaren door de acties over de **handelsverdragen** zoals TTIP en CETA, en door activiteiten die gezamenlijk zijn ondernomen. De voedselsoevereiniteitskrant van Milieudefensie (<https://depers.org/>) was een mooi voorbeeld van deze samenwerking.

Langzaam maar zeker komt het jaar 2020 dichterbij, waarin weer **een nieuw GLB (Gemeenschappelijk Europees Landbouwbeleid)** zal worden vastgesteld, dat is nl. een 7-jarige cyclus. Ook onze regering ging al 'piketpaaltjes uitzetten': Staatssecretaris van Dam schreef eind vorig jaar de nota 'naar een voedselbeleid'. ABC schreef als reactie een 10-punten plan. (zie <https://www.aardeboerconsument.nl/feedback-voor-e-regering-van-platform-abc>) De eerste voor de hand liggende vraag was: Kan het ook een voedsel- en **landbouw**-beleid' worden?

Op 26 januari organiseerde de regering een **voedseltop**, met als voorliggend stuk een kamernota met daarin o.a. de passage: "Het kabinet heeft aangegeven dat zij het Nederlandse bedrijfsleven wil faciliteren om een bijdrage te leveren aan het uitbannen van honger en ondervoeding in ontwikkelingslanden.... We ondersteunen Nederlandse bedrijven om veelbelovende nieuwe producten te introduceren....." De 'voedseltop' zelf was geheel voorgekookt, inclusief de slotverklaring, en zonde van de moeite die sommigen van ons namen om er heen te gaan. Jacques van Nederpelt schreef er een analyse over in De Boerderij, zie <http://www.boerderij.nl/Home/Blogs/2017/2/Boerenbelang-slecht-vertegenwoordigd-op-Nationale-Voedseltop-90259E/>

Verschillenden van ons deden mee aan **een enquête over het nieuwe GLB**, opgezet door **EU Commissaris Hogan**. Men kon daarin zijn/haar ideeën kwijt. Op 7 juli werden de uitkomsten besproken tijdens een bijeenkomst in Brussel die d.m.v. 'streaming' op de computer thuis gevolgd kon worden. De EU-commissie komt eind dit jaar met nieuwe voorstellen voor een nieuw GLB. In oktober is het voorstel al gelekt door ARC2020: <http://www.arc2020.eu/cap-communication-leak-full/> Ondertussen heeft Hogan al gezegd dat hij geen grote wijzigingen in petto heeft. Hij wil het beleid van 2013 'moderniseren en vereenvoudigen'.

Voorstellen die rondzingen: medefinanciering, d.w.z. de EU betaalt 80% van de subsidies, het land zelf 20%; Oost Europa vindt dat ze meer moeten krijgen, en de eisen aan vergroening worden waarschijnlijk scherper. Door uittreding van het Verenigd Koninkrijk zal er minder subsidie te verdelen zijn; dat levert waarschijnlijk een gat op van 12 miljard. Hogan wil hogere bijdragen van de lidstaten voor nieuwe initiatieven. Financiële plannen worden verwacht in juli 2018.

Ondertussen blijft de wetenschappelijke groep **IPES** (Olivier de Schutter etc., zie: www.ipes-food.org) onderzoek doen naar het huidige voedselsysteem. Er zijn al rapporten gepubliceerd over stadslandbouw, de gezondheidsrisico's van de moderne landbouw, over de vraag of de agribusiness-bedrijven te groot zijn, etc. Volgend jaar (29-30 mei 2018) wil IPES e.e.a. afronden met een conferentie over een voorstel voor een Europees Voedselbeleid, gebaseerd op de verschillende rapporten die ze uitgebracht hebben. Dat zal NIET de 'business as usual' worden die Hogan voorstelt.

De groep die vorige keer werkte aan gezamenlijke ideeën voor de CAP, o.a. Via Campesina, komt wat traag op gang. Wij hebben voorgesteld een update uit te brengen van het rapport uit 2010: "[Proposal for a new European agriculture and food policy](#)" (Boussard, 2010), zie onze website onder 'leeshoek'. Daar wordt over overlegd.

Gesprekken met Kamerleden: Omdat het nieuwe GLB er aan komt wilden wij op tijd de Kamerleden spreken. Begin juni zijn de landbouwwoordvoerders van D66 (Tjeerd de Groot, nieuw, heeft gewerkt binnen de NZO, Nederlandse Zuivel Organisatie) en SP (Frank Futselaar, nieuw) en PvdD (Esther Ouwehand) op werkbezoek geweest bij Gerrit Roos, onze oude voorzitter die boert in de mooie polder De Ronde Hoep ten zuiden van Amsterdam. Een week later hebben wij in Den Haag Rik Grashoff van GroenLinks (benoemd tot groenste politicus) en een medewerker gesproken, en ook Maurits von Martels (nieuw) van het CDA. (De laatste werd gekozen met 25.000 voorkeursstemmen).

De zittende kamerleden hebben zo hun eigen ideeën. D66 wil d.m.v. de *Wet op veedichte gebieden* de provincies meer bevoegdheden geven om grenzen te stellen aan de omvang van veehouderijen. GroenLinks wil toegroeien naar *grondgebonden dierrechten*, liefst EU-breed. Von Martels en ook Futselaar waren zich nog aan het oriënteren en stonden open voor onze ideeën. De anderen ook wel, maar zij zijn duidelijk sceptischer, m.n. over overheidsregulering.. Wel gaf Grashoff nuttige tips. Men deelt in elk geval de analyse dat de prijzen voor de boeren te laag zijn. We proberen ook nog afspraken te maken met kamerleden van de andere partijen.

Verder: **boekpresentatie:** 7 juni werd het boek van Niek Koning waar lang naar is uitgekeken in Wageningen gepresenteerd. Het is getiteld *'Food security, Agricultural policies and Economic growth.'* Inmiddels staat een bespreking van dit boek op de website, (zie het bericht voor 28 oktober j.l.) Naar verluidt wordt het boek bij een studierichting in Wageningen als studieboek gebruikt.

Voedsel Anders: Dit netwerk gaat in 2018 diverse regionale conferenties organiseren in plaats van één grote nationale conferentie, o.a. om sterkere grassroots te ontwikkelen. Daarnaast werkt men aan '10 mythes', een publicatie om met tussenpozen te lanceren. Bijvoorbeeld de mythe *'Vrijhandel bevordert de mondiale voedselzekerheid'* zal worden ontkracht in december, ten tijde van de tweejaarlijkse WTO-conferentie.

'Nyeleni' conferentie: Enkele mensen van ABC hebben eind 2016 in Roemenië de tweede Europese conferentie bezocht (zie ook: <https://nyelenieurope.net/>) Elske Hageraats en Harmen Riphagen (Boerengroep Wageningen) en Piet van IJzendoorn waren ook mee en vonden het heel inspirerend om met zo'n 700 mensen uit heel Europa samen te werken. Guus Geurts heeft het AlternativeTradeMandate gepresenteerd, maar er was meer belangstelling voor agroecologie. Volgens Harmen was CSA (community supported agriculture, ook wel genaamd 'deelgenoten-tuinen') een 'buzzword' (= een woord dat 'rondzong') op deze conferentie.

We hebben met verschillende internationale acties meegedaan. Samen met FIAN, TNI, ICCO en Both Ends hebben we de regering gevraagd om in de VN te stemmen voor opname van de **Rechten van Boeren** binnen de Rechten van de Mens. Daar kregen we een afwijzende brief over terug: Alle landen van de EU bleken zich te onthouden van stemming. We denken nog met Both Ends na over beïnvloeding van politici v.w.b. de WTO vergadering in december

De Boerengroep heeft dit jaar voor de vijfde keer de zomercursus FEI georganiseerd. Dan leren de studenten alles over 'Agroecology as a movement, a practice and a science'. 2018 zal geheel in het teken van agroecologie staan. En de Boerengroep zal zich zeker laten horen rondom '100 jaar WUR'.

Wij blijven ons best doen om de belangen van 'aarde, boer en consument' te bevorderen, en hopen dan ook dat u ons blijft steunen d.m.v. de vrienden-bijdrage van minstens € 15

Bij voorbaat **hartelijk dank** voor uw steun, en alvast **een fijne decembermaand en een goed 2017 toegewenst!**

Greet Goverde, secretaris, namens allen van Platform Aarde Boer Consument